

28 грудня 2015 р. відбулося спільне засідання Колегії МОН та Президії НАН України з питань удосконалення взаємодії Міністерства освіти і науки України і Національної академії наук у сфері наукової діяльності.

У засіданні взяли участь президент Національної академії наук України Б. Патон, міністр освіти і науки С. Квіт, заступник міністра М. Стріха, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Л. Гриневич, члени колегії МОН України і Президії НАН України, а також ректори університетів.

Під час засідання було розглянуто питання про посилення науково-технічного потенціалу та координацію морських досліджень в Україні, реалізацію Угоди між Україною та Європейською організацією ядерних досліджень (ЦЕРН) стосовно надання статусу асоційованого члена в ЦЕРН, подальшу діяльність Донецького наукового центру НАН України та МОН України, щодо спільних заходів НАН України та МОН України з імплементації Угоди про участь України у програмі наукових досліджень і інновацій ЄС «Горизонт 2020», а також про створення Науково-дослідного центру когнітивної та прикладної лінгвістики МОН України і НАН України.

Перший віце-президент НАН України А. Наумовець повідомив, що у зв'язку з анексією Криму Україна втратила науково-дослідне судно «Професор Водяницький» разом з необмеженим районом плавання, а також Національний банк океанографічних даних. Два інститути, які займалися морськими дослідженнями: Морський гідрофізичний інститут і Інститут біології південних морів залишаються на окупованій території. Отже, необхідно зробити необхідні кроки для того, щоб компенсувати ці втрати. «Досвід зарубіжних держав свідчить, що головним інструментом ефективної реалізації морської державної політики є метод програмного цільового планування і управління, який реалізується на державному рівні», – підкреслив А. Наумовець.

За словами віце-президента НАН України, для організації адміністрування процесів досліджень та ресурсного забезпечення у сфері морських наук і технологій, зокрема, в Азово-Чорноморському басейні, було засновано Державне підприємство «Науково-виробничий центр океанологічних досліджень і технологій». Центр здійснює свою діяльність на основі повного господарського розрахунку. Господарчо-правова форма цього суб'єкту не дозволяє всебічно вирішувати всі питання у сфері морських наук і технологій. На думку академіка А. Наумовця, необхідне відродження профільної державної установи у вигляді національного науково-технічного дослідного центру.

А. Наумовець пояснив, що з метою посилення координації морських досліджень та удосконалення системи підготовки наукових кадрів необхідно реорганізувати Міжвідомчу координаційну раду при Президії НАН України з питань морських досліджень у міжвідомчу комбінаційну НАН і МОН України. Академік запропонував реорганізувати Державне підприємство «Науково-виробничий центр океанологічних досліджень і технологій» НАН у

підприємство з такою ж назвою як установу подвійного підпорядкування – МОН і НАН України.

Окрім того, необхідно ініціювати розроблення державної цільової науково-технічної програми збереження та розвитку морського потенціалу.

Заступник міністра освіти і науки М. Стріха повідомив, що сьогодні Україна не має доступу до глибоководної частини Чорного моря, де великі поклади газогідратів. «Держава-агресор активно займається експлуатацією всього шельфу Чорного моря. Але Україна залишається морською державою і має відповідний статус підтримувати як з питань фундаментальної науки, так з питань прикладних речей, а також стратегії та національного престижу», – наголосив заступник міністра.

М. Стріха зазначив, що сьогодні складно для держави порушувати питання створення нової установи та державної програми. Водночас, це є питання не лише наукової, а економічної, військової та політичної ваги.

Під час засідання заступник міністра також підкреслив важливість співпраці для України з Європейською організацією ядерних досліджень (ЦЕРН). «Співпраця з ЦЕРН важлива з 3-х напрямків: фундаментальних досліджень, технологічного і освітянського», – підкреслив М. Стріха.

За словами заступника міністра, за всіма цими напрямками вже є налагоджена співпраця, водночас, в час обмеженого фінансування, необхідно зосередитися на першочергових завданнях. «У бюджеті на 2016 рік передбачені кошти для того, щоб сплатити внески за IV квартал і таким чином здійснити нотифікацію угоди з ЦЕРН», – запевнив М. Стріха.

А. Наумовець нагадав, що ЦЕРН – це відома на весь світ Європейська організація з ядерних досліджень, де побудований найпотужніший у світі прискорювач, який здатний прискорювати елементарні частинки, зокрема, протони до енергій, що досі не були реалізовані у лабораторіях. Завдяки тому, що був відкритий, передбачений англійським вченим Хіксом «бозон Хікса», було підтверджено стандартну модель, що не лише пояснює властивості окремих елементарних часток, а й передбачає невідомі часточки.

Сьогодні з ЦЕРНом співпрацює низка установ НАН України, а також університети. Українські вчені активно беруть участь у цьому проекті та вже заслужили повагу своїх закордонних колег. На думку академіка А. Наумовця, Україні важливо продовжувати цю співпрацю, щоб переймати технологічний і науковий досвід, роботи свій внесок у світову передову науку та підіймати престиж власної. При цьому необхідно забезпечити належне фінансування, адже Україна підписала угоду про асоційоване членство ЦЕРНу.

Віце-президент Національної академії наук України С. Пирожков повідомив, що у зв'язку з агресією Російської Федерації на Сході країни Національна академія наук України була змушена перевести з Донецького регіону 9 наукових установ. За його словами, на непідконтрольній українській

владі території залишилося 2 академічні установи: Інститут прикладної механіки і математики і Луганський природний заповідник.

Донецький науковий центр НАН України був переміщений до м. Красноармійську та розташувався на території Красноармійського індустріального інституту. Для подальшої роботи та ефективного функціонування установи пропонується перевести Донецький науковий центр у м. Краматорськ на територію Донбаської машинобудівної академії, а тимчасово виконуючим обов'язки директора центра призначити ректора академії, доктора технічних наук В. Ковальова.

С. Пирожков нагадав, що Донецький науковий центр – одна з найстаріших систем НАН України, що була заснована 50 років тому. У 2014 р. у Донецькому регіоні працювало 13 установ НАН України, галузевий сектор науки налічував 120 науково-дослідних і проектно-конструкторських, технологічних організацій. У науковій сфері Донбасу було зайнято понад 12 тис. осіб, серед яких 850 докторів наук і 5 тис. кандидатів наук *(МОН і НАН України обговорили питання взаємодії у сфері наукової діяльності // Міністерство освіти і науки України (<http://g.ua/N17M>). – 2015. – 29.12).*